Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

наша слова

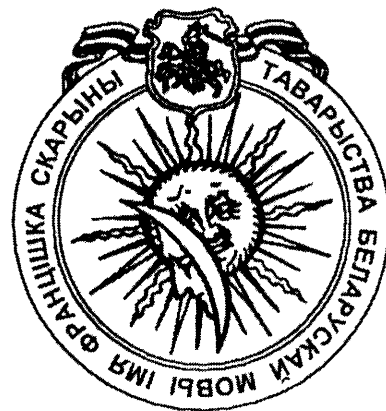

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года **№ 27 (566) 17 ЛІПЕНЯ 2002 г.**

Дарагія сябры "Нашага слова"!

Сёння мы паведамляем вам вынікі падпісной кампаніі на трэці квартал 2002 года. У гэтым (летнім) квартале мы чакалі падзення падпіскі з-за канікулаў у студэнтаў і школьнікаў. Так у асноўным і адбылося. Найбольшае падзенне ў галоўным чынам прайшло па гарадах з вышэйшымі і сярэднімі спецыяльнымі навучальнымі ўстановамі, за выключэннем хіба Баранавіч, Ліды, Воршы, Горкаў, дзе падпіска нават вырасла ды Маладэчна, дзе засталася на месцы. Даволі стабільная сітуацыя ў Горадні і Гомелі - гэта перш за ўсё вынік працы арганізацый ТБМ.

	Красавік	Ліпень
Берасцейская вобласць:		
Баранавічы р.в	29	42
Бяроза р.в.	7	9
Белаазёрск р.в	3	1
Бярэсце гор.	46	18
Ганцавічы р.в.	3	1
Драгічын р.в.	2	1
Жабінка р.в.	-	-
Іванава р.в.	2	1
Івацэвічы р.в	5	4
Камянец р.в.	21	2
Кобрын гор.	15	5
Лунінец гор.	4	4
Ляхавічы р.в.	1	1
Маларыта р.в.	1	1
Пінск гор.	22	37
Пружаны р.в.	5	6
Столін р.в.	3	3
Усяго:	**169**	**136**

	Красавік	Ліпень
Віцебская вобласць:		
Бешанковічы р.в.	2	2
Браслаў р.в.	1	1
Віцебск гор.	44	29
Віцебск РВПС	3	4
Верхнедзвінск р.в.	6	6
Глыбокае р.в.	6	3
Гарадок р.в.	7	3
Докшыцы р.в.	6	4
Дуброўня р.в.	2	1
Ліёзна р.в.	3	1
Лепель р.в.	2	2
Міёры р.в.	11	6
Наваполацк гор.	41	32
Ворша гор.	7	20
Полацк гор.	50	42
Паставы р.в.	5	5
Расоны р.в.	2	1
Сянно р.в.	1	2
Талочын р.в.	3	3
Ушачы р.в.	2	2
Чашнікі р.в.	2	1
Шаркоўшчына р.в.	14	5
Шуміліна р.в.	2	2
Усяго:	**223**	**178**

	Красавік	Ліпень
Менская вобласць:		
Беразіно р.в.	4	5
Барысаў гор.	7	4
Вілейка гор.	7	5
Валожын гор.	9	7
Дзяржынск р.в.	1	3
Жодзіна гор.	6	9
Клецк р.в.	6	1
Крупкі р.в.	1	1
Капыль р.в.	2	-
Лагойск р.в.	4	4
Любань р.в.	5	7
Менск гор.	464	405
Менск РВПС	17	16
Маладэчна гор.	23	23
Мядзель р.в.	7	7
Пухавічы РВПС	15	9
Нясвіж р.в.	5	3
Смалявічы р.в.	-	-
Слуцк гор.	10	9
Салігорск гор.	5	3
Ст. Дарогі р.в.	1	1
Стоўбцы р.в.	12	14
Узда р.в.	2	1
Чэрвень р.в.	1	8
Усяго:	**624**	**545**

	Красавік	Ліпень
Гомельская вобласць:		
Буда-Кашалёва	12	4
Брагін р.в.	1	1
Ветка р.в.	1	1
Гомель гор.	88	61
Гомель РВПС	2	4
Добруш р.в.	5	2
Ельск р.в.	3	3
Жыткавічы р.в.	36	26
Жлобін гор.	5	7
Калінкавічы гор.	8	2
Карма р.в.	2	1
Лельчыцы р.в.	3	2
Лоеў р.в.	1	1
Мазыр гор.	37	10
Акцябарскі р.в.	-	-
Нароўля р в.	-	-
Петрыкаў р.в.	2	2
Рэчыца гор.	5	6
Рагачоў гор.	2	1
Светлагорск гор.	8	8
Хойнікі р.в.	2	4
Чачэрск р.в.	3	1
Усяго:	**226**	**143**

	Красавік	Ліпень
Гарадзенская вобласць:		
Бераставіца	4	-
Ваўкавыск гор.	12	12
Воранава р.в.	6	4
Горадня гор.	93	87
Горадня РВПС	46	42
Дзятлава р.в.	15	7
Зэльва р.в.	2	3
Іўе р.в.	1	2
Карэлічы р.в.	8	8
Масты р.в.	9	12
Наваградак гор.	12	10
Астравец р.в.	2	3
Ашмяны р.в.	5	5
Смаргонь гор.	12	11
Слонім гор.	13	10
Свіслач р.в.	5	4
Шчучын р.в.ю	6	5
Ліда	20	29
Усяго:	**271**	**254**

	Красавік	Ліпень
Магілёўская вобласць:		
Бабруйск гор.	5	5
Бабруйск РВПС	-	-
Бялынічы р.в	2	1
Быхаў р.в.	2	1
Глуск р.в.	-	-
Горкі гор.	19	25
Дрыбін р.в	-	-
Кіраўск р.в.	1	-
Клічаў р.в.	1	-
Краснаполле р.в.	-	-
Крычаў р.в.	-	-
Клімавічы р.в.	3	3
Касцюковічы р.в.	-	2
Круглае р.в.	4	3
Мсціслаў р.в.	3	1
Магілёў гор.	28	18
Магілёў РВПС	1	-
Асіповічы гор.	12	7
Слаўгарад р.в.	1	1
Хоцімск р.в.	-	-
Чэрыкаў р.в.	2	2
Чавусы р.в.	-	-
Шклоў р.в.	12	3
Усяго:	**96**	**72**
Усяго па краіне:	**1609**	**1328**

Віншаванне ад ТБМ

Вядомаму беларускаму навукоўцу Георгію Штыхаву – 75!

Паважаны Георгі Васільевіч!

ТБМ імя Ф.Скарыны віншуе Вас з юбілеем, жадае бадзёрасці, моцнага здароўя, творчага натхнення і ўсяго самага найлепшага ў Вашым жыцці.

Мы ведаем Вас як вядомага еўрапейскага вучонага, аднаго з выбітных дзеячоў сучаснай беларускай археалогіі, прафесара, доктара гістарычных навук, аўтара шматлікіх манаграфій і навукова-папулярных кніг. Вашае даследванне крывічоў і Полацкай зямлі з'яўляецца грунтоўным падмуркам сённяшняй гістарычнай навукі.

Сакратарыят ТБМ.

УВАГА! УВАГА!

Старшыні ТБМ ім. Ф. Скарыны
Сп. Трусаву А. А.

14 ліпеня 2002 года ў Радашковічах згарэла хата Веры Андрэеўны Ніжанкоўскай-Тарашкевіч. Просім Вашай дапамогі ў прыцягненні экспертаў, рэстаўратараў, навуковых супрацоўнікаў і сяброў ТБМ для выратавання застаўшыхся каштоўнасцяў і адбудавання гэтага гістарычнага будынка.

Нам. старшыні Радашковіцкай
суполкі ТБМ імя Ф. Скарыны М. М. Ліннік.
17.07.2002г.

Старшыні выканкама Радашковіцкага пассавета
С. І. Уласаву

Радашковіцкая суполка ТБМ ім Ф. Скарыны просіць Вас аказаць дапамогу сябру ТБМ Ірыне Уладзіславаўне Ніжанкоўскай у захаванні гістарычных каштоўнасцяў, пацярпелых у час пажару 14 ліпеня 2002 года. Просім Вас прыкласці ўсе намаганні для адбудавання новай хаты на месцы пажара.

Нам. Старшыні Радашковіцкай
суполкі ТБМ ім. Ф. Скарыны М. М. Ліннік.
17.07.2002.г.

БІБЛІЯ ПА-БЕЛАРУСКУ!

Выйшлі з друку першыя асобнікі Бібліі ў беларускім перакладзе Васіля Сёмухі. Васіль Сёмуха вядомы па перакладах Гётэ, Канапніцкай, Грымельсгаўзэна, Мана, Гесэ, Вальтэра фон дэр Фогельвайдэ і іншых. Наклад Бібліі 10000 паасобнікаў. Выданне ўнікальнае, бо гэта першы выпадак, калі пад адной вокладкай была сабрана ўся Біблія пабеларуску.

Васіль Сёмуха шчыра дзякуе Але Орса-Рамана (ОР Культурна-Адукацыйны Фонд, ЗША); Юрку Рапецкаму (Global Missionary Ministries, Kanada); Веры і Анатодю Пранцэвічам (ЗША); Лідзіі і Віктару Фраловым (Беларусь); Алегу Іванову (Беларусь); Сяргею Матусевічу (Беларусь), а таксама ўсім ахвярадаўцам з беларускіх дыяспар у ЗША, Канадзе, Аўстраліі, Еўропе, пры дапамозе якіх была выдадзена кніга. Пры перакладзе Васіль Сёмуха карыстаўся новакласічным правапісам. Увосень плануецца правесці Беларускае свята Бібліі, на якое запрашаюцца ўсе ахвотныя.

Глеб Лабадзенка.

Рыцары Беларусі

29-30 чэрвеня ў Наваградку прайшло свята культуры сярэднявечча "Наваградскі палац", у якім прынялі ўдзел шматлікія рыцарскія клубы Беларусі.
На здымку: фрагмент свята.
Фота Віктара Талочкі, БелТА.

ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"

Аб разглядзе рэзалюцыі

У Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь разгледжаны ваш ліст ад 22.05.2002 г. № 280 і зварот удзельнікаў "круглага стала" на тэму: "Беларуская мова. Інтэрнэт і камп'ютар". Па сутнасці ўзнятых пытанняў паведамляем наступнае.

Арганізацыя прапанаванага ў п.3 рэзалюцыі цэнтра па архівацыі электронных тэкстаў на беларускай мове, якія ствараюцца ў дзяржаўных выдавецтвах, у сённяшніх умовах не ўяўляецца магчымым па наступных прычынах:

1. Уладальнікамі электронных тэкстаў з'яўляюцца выдавецтвы, і на сёння не існуе механізма абавязковай перадачы названых дакументаў у т. з. цэнтр па захаванні электронных тэкстаў на беларускай мове;

2. Для стварэння такога цэнтра неабходны дадатковыя фінансавыя сродкі, якіх міністэрства не мае.

Адносна п.6 паведамляем, што выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя імя П. Броўкі" падрыхтавала электронную версію выдання "Гісторыя Беларусі" (энцыклапедычны даведнік), а таксама рыхтуе прапановы па стварэнні электроннай версіі "Энцыклапедыі Беларусі". Аднак для ажыццяўлення гэтага праекта таксама неабходны дадатковыя фінансавыя сродкі. У сённяшніх складаных эканамічных умовах прафінансаваць гэты праект міністэрства не мае магчымасці.

Адносна п.8 паведамляем, што Міністэрства інфармацыі ўжо мае сваю інфармацыйную старонку ў Інтэрнэце (www.main.gov.by), на якой размешчаны матэрыялы аб дзейнасці міністэрства на рускай і беларускай мовах.

Намеснік Міністра Л. С. Ананіч.

Даследчыца жывой народнай мовы

(Да 80-годдзя з дня нараджэння Я.М. Рамановіч.)

6 ліпеня 2002 года спаўняецца 80 гадоў з дня нараджэння вядомага вучонага-мовазнаўцы, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР і лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Яўгеніі Міхайлаўны Рамановіч.

Я. М. Рамановіч нарадзілася ў вёсцы Дараганава Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці. Закончыўшы ў 1940 годзе Мінскую сярэднюю школу № 2, паступіла на філалагічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута. Да вайны паспела закончыць толькі яго першы курс. З пачаткам вайны эвакуявалася ў г. Чалябінск Расіі, дзе з 6 снежня 1941 па 12 верасня 1944 года Яўгенія Міхайлаўна працавала на ваенным заводзе. У 1944 годзе працягвала вучобу на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта, які скончыла ў 1948 годзе. Пасля чаго адразу паступіла ў аспірантуру пры інстытуце мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР. Тэма кандыдацкай дысертацыі Яўгеніі Міхайлаўны была "Гаворкі Уздзенскага раёна Мінскай вобласці" – малой радзімы такіх слынных беларускіх майстроў мастацкага слова, як К. Крапіва, П. Трус, П. Глебка, А. Бялевіч, Л. Арабей, А. Махнач. Яўгенія Міхайлаўна Рамановіч абследавала дзесяткі населеных пунктаў раёна і зрабіла падрабязнае навуковае даследаванне мовы іх жыхароў. Дысертацыя была паспяхова абаронена ў 1953 годзе.

З 1 верасня 1952 года Я. М. Рамановіч працуе ў сектары гісторыі мовы інстытута мовазнаўства АН БССР на пасадзе малодшага навуковага супрацоўніка, а з 4 студзеня 1954 года – на пасадзе старшага навуковага супрацоўніка. Адным з творчых вынікаў яе працы ў гэтым сектары з'явілася двухтомная "Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы. Вучэбны дапаможнік для студэнтаў філалагічных факультэтаў вышэйшых навучальных устаноў" (1961 1962; сааўтары У. В. Анічэнка, П. В. Вярхоў і А. І. Жураўскі).

У 1950-х гадах Я. М. Рамановіч разам з іншымі вучонымі быў напісаны таксама для студэнтаў "Курс сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Марфалогія" (1957). Ёю асабіста для гэтай кнігі былі падрыхтаваны раздзелы "Займеннік" і "Мадальныя словы".

Любоў да жывога народнага слова ў хуткім часе прывяла Яўгенію Міхайлаўну на працу ў сектар дыялекталогіі і гэтага ж акадэмічнага інстытута, дзе яна пад кіраўніцтвам члена-карэспандэнта, заслужанага дзеяча навукі Беларусі Юзэфы Фларыянаўны Мацкевіч прапрацавала амаль 40 гадоў. Асноўным вынікам працы дыялектолагаў інстытута мовазнаўства АН Беларусі ў 60-я гады XX стагоддзя з'явіліся фундаментальныя даследаванні "Дыялекталагічны атлас беларускай мовы" у двух кнігах (1963) і "Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак" у двух частках (1967-1969), за якія Я. М. Рамановіч разам з яе калегамі ў 1971 годзе была ўганаравана Дзяржаўнай прэміяй СССР.

З пачатку 1970-х гадоў калектыў дыялектолагаў інстытута мовазнаўства АН Беларусі, у тым ліку і Я. М. Рамановіч, прыступілі да збору моўнага матэрыялу для будучага шматтомнага "Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак". Яўгеніі Міхайлаўне прыйшлося пабываць у розных куточках роднай Беларусі, абследаваць дзесяткі вёсак і занатаваць для гэтай мовазнаўчай працы многія тысячы адзінак неацэннага фактычнага матэрыялу. Згаданы атлас у пяці тамах пабачыў свет у 1993 -1998 гадах. Атлас змяшчае 1971 лінгвістычную карту, а таксама ў ім пракаментавана кожнае слова, іншая моўная адзінка, паказана ўнікальнае моўнае багацце народных гаворак, іх тэрытарыяльнае распаўсюджанне і асаблівасці ўжывання. Гэта ўнікальная праца высока ацэнена навуковай грамадскасцю свету, а яе асноўныя выканаўцы, сярод якіх і Я. М. Рамановіч, уганараваны Дзяржаўнай прэміяй Рэспублікі Беларусь за 2000 год.

У 1970-ыя – першай палове 1980-ых гадоў у сектары дыялекталогіі пад кіраўніцтвам Ю. Ф. Мацкевіч быў падрыхтаваны і выйшаў у свет пяцітомны "Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча" (1979-1986г.г.) Я. М. Рамановіч з'яўляецца асноўным сааўтарам усіх пяці тамоў гэтага выдання і адным з членаў рэдакцыйнай калегіі слоўніка. Навізна і арыгінальнасць гэтай працы ў тым, што ў параўнанні з усімі папярэднімі дыялектнымі слоўнікамі ў ім упершыню прадстаўлена лексічнае багацце буйной тэрытарыяльнай адзінкі – дыялектнай зоны, якая вылучаецца на падставе этна-лінгвістычных дадзеных і абумоўлена прычынамі культурна-гістарычнага парадку. У слоўніку пададзены вялікі лексічны і фразеалагічны матэрыял жывой народнай мовы беларускага народа. Гэты матэрыял стаў надзейнай базай для паглыбленага даследавання беларуска-літоўскага і беларуска-польскага моўнага кантактавання, крыніцай далейшага вывучэння гісторыі і дыялекталогіі беларускай мовы. У слоўніку прыведзены паралелі з іншых славянскіх і неславянскіх моў, якія ўказваюць на шляхі пранікнення лексікі ў беларускія гаворкі. Слоўнік змяшчае 38 тысяч моўных адзінак.

З удзелам Яўгеніі Міхайлаўны выйшлі ў свет таксама кнігі "Хрэстаматыя па беларускай дыялекталогіі" (1962), "Нарысы па беларускай дыялекталогіі" (1964), "Інструкцыя па збіранню матэрыялаў для складання лексічнага атласа беларускай мовы" (1971), "Мікратапанімія Беларусі. Матэрыялы" (1974).

Я. М. Рамановіч навукова адрэдагавала і паспрыяла выхаду з друку працы свайго настаўніка прафесара П. А. Растаргуева – "Слоўніка народных гаворак Заходняй Браншчыны" (1973).

Яўгенія Міхайлаўна ў сааўтарстве з А. К. Юрэвіч напісала кнігу пра жыццё, навуковую і літаратурную дзейнасць прафесара Пятра Апанасавіча Бузука ("П. А. Бузук", 1969), буйнейшага беларускага вучонага-лінгвіста, які ўнёс вялікі ўклад у вывучэнне гісторыі беларускай дыялекталогіі, лінгвістычнай геаграфіі і сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Я. М. Рамановіч разам з А.К. Юрэвіч падрыхтавала бібліяграфію навуковых прац акадэміка Я. Ф. Карскага (апублікавана ў кнізе "Працы інстытута мовазнаўства АН БССР". Выпуск VIII, 1961).

Я. М. Рамановіч з'яўляецца актыўным і неўтаймоўным сістэматызатарам навуковай бібліяграфічнай спадчыны даследчыкаў, што навукова распрацоўвалі пытанні беларускай мовы на розных этапах яе гісторыі функцыянавання. Прасочаны амаль трохвяковы перыяд навуковага даследавання нашай мовы. Вынікам творчых намаганняў Яўгеніі Міхайлаўны з яе калегамі з'явіліся чатыры важкія кнігі збору і сістэматызацыі навуковых прац спецыялістаў: "Бібліяграфічны ўказальнік літаратуры па беларускаму мовазнаўству" (1960; складальнікі; М. А. Жыдовіч, Я. М. Рамановіч, А. К. Юрэвіч); "Беларускае мовазнаўства. Бібліяграфічны ўказальнік (1825-1965 гг.)" (1967; складальнікі: А. Д. Васілеўская, М. А. Жыдовіч, Я. М. Рамановіч, А. К. Юрэвіч); "Беларускае мовазнаўства. Бібліяграфічны паказальнік (1966-1975)" (1980; складальнікі А. Д. Васілеўская, Я.М. Рамановіч); "Беларускае мовазнаўства. Бібліяграфічны паказальнік. 1976-1985" (1993; складальнікі А. Д. Васілеўская, Я.М. Рамановіч).

Акрамя ўсяго сказанага, Я.М. Рамановіч асабіста і ў сааўтарстве з іншымі спецыялістамі падрыхтавала і апублікавала звыш 80 артыкулаў і іншых навуковых прац малога жанру, прысвечаных розным пытанням беларускага мовазнаўства.

Сябры, калегі і паплечнікі шаноўнай Яўгеніі Міхаўлаўны шчыра віншуюць яе з пачэсным юбілеем і жадаюць ёй моцнага здароўя і ўсяго добрага ў жыцці.

Мікалай Крыўко, вядучы навуковы супрацоўнік інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Нацыянальнай АН Беларусі.

Тэмы для турыстычных паходаў

Ідуць летнія канікулы – час экскурсій і турыстычных паходаў. Куды пайсці? Такое пытанне паўстае перад многімі. Вельмі цікава і карысна наведаць вёску Мінявічы Мастоўскага раёна. Тут нарадзіўся, пражыў сваё змястоўнае жыццё і трагічна загінуў таленавіты беларускі паэт Міхась Явар. Некаторыя аднавяскоўцы памятаюць яго, цікава апавядаюць пра агоны патрыятызм, удзел Міхася ў святкаваннях Купалля, Вялікадня, галошаннях, калядаваннях, пра актыўную патрыятычную дзейнасць у час Беларускай сялянска-работніцкай грамады, пра творчасць маладога паэта.

Побач з вёскай маёнтка Мінявічы, у якім часта гасцявала Эліза Ажэшка. Яшчэ растуць таўшчэзныя клёны, пад якімі была лавачка. Тут нараджаліся раздзелы рамана "Над Нёмнам", аповесці "Хам", "Дзюрдзі", нарыс "Людзі і кветкі на берагах Нёмна".

Блізка ад маёнтка Мінявічы магілы Яна і Цэцыліі, на магілах цікавыя камяні з надпісамі, якіх цяпер прачытаць немагчыма.

Эліза Ажэшка сцвярджае, што Цэцылія – дачка караля. Яна шчыра пакахала конюха, з якім уцякла ў прынёманскую пушчу. Тут яны пабудавалі хатку, зрабілі човен, нарадзілі дзяцей.

Мікула Іван Іванавіч сцвярджаў, што Цэцылія – дачка літоўскага князя. Гэта больш верагодна.

Тут жа, побач з магіламі Яна і Цэцыліі, - высокі нёманскі бераг, у якім мы, гудзеўскія вучні з настаўнікам, знаходзілі насенне трапічных раслін, бо калісьці тут былі тропікі. У гэтым жа беразе мы знайшлі шмат цікавых фігурак з пясчаніку: дзіду, усыпаную рознакаляровымі маленькімі каменьчыкамі, ракету, якая, здавалася, вось-вось узляціць у космас, фігурку кракадзіла і шмат іншых прыгожых прадметаў.

У вёсцы Мінявічы можна зайсці ў хату, у якой нарадзіўся Міхась Явар. А як цікава пакатацца на рыбацкай чайцы!

Калі прайсці кіламетраў з чатыры па левым беразе Нёмна супраць плыні, то ў Падбаранах ад цэнтральнага ўваходу на магільнік дарожка завядзе вас да магілы Міхася Явара, які загінуў у 1933 годзе. Калі ж ад Падбаранаў пройдзеце яшчэ два кіламетры да Луны, зможаце наведаць музей баявой славы, які ў 70-х гадах XX-х ст. займаў першае месца ў Савецкім Саюзе. Калі ж вы на спадарожнай машыне ці на рэйсавым аўтобусе прыедзеце з Луны да вёскі Гудзевічы, то тут убачыце адзін з самых лепшых музеяў Беларусі - Гудзеўскі дзяржаўны літаратурна-краязнаўчы музей. Тут пабачыце здымкі Міхася Явара, пачуеце, што было з новай зямлёй пасля смерці Міхала-прататыпа коласаўскага лесніка, як загінула Мар'я Пранеўская, прататып пані Мар'і з аповесці "Сірочы хлеб", чаму трагікамедыю "Трыбунал" не хацелі глядзець балгары, чаму цар Мікалай II лічыў, што прыгон

Гудзевіцкі музей

адменены не ў 1861, а ў 1864 г. Унашым музеі вы пераканаецеся, што Беларусь мае мноства карысных выкапняў, вы ўбачыце гэтыя карысныя выкапні. Калі вы ствараеце музей баявой ці працоўнай славы, то тут, у Гудзевічах, вы пераканаецеся, што не патрэбны купленыя фотакопіі, што для гэтага дастаткова мясцовых матэрыялаў, у зале народнай медыцыны вы даведаецеся, як без лекаў вылечыць самыя запушчаныя захворванні: карыес, хваробы вачэй, сэрца, ціску, нырак, гемарою, дысбактэрыёзу, лысення, скурных захворванняў, атытаў, энурэзаў, бранхіяльнай астмы, інсультаў, апёкаў, свішчоў і шэрагу іншых захворванняў. У гэтым жа аддзеле вы пазнаёміцеся з рознымі зёлкамі, убачыце, як проста і прыгожа можна аформіць кабінет біялогіі, вы ў музеі бясплатна атрымаеце лекі, тут вы ўбачыце цудоўныя гарадзенскія дываны, на якія можна падзівіцца толькі ў самых багатых музеях свету, тут вы ўбачыце, як супрацоўніцы музея ткуць гэтыя дываны, хоць сёння нават у Беларусі ніхто іх ткаць не ўмее, вы ўбачыце ўсе прылады, пры дапамозе якіх лён ці воўна ператвараюцца ў ніткі, у тканіну. Толькі ў Гудзевічах вы ўбачыце сапраўдныя чоўны першай паловы XX ст., на якіх тут калісці плавалі мясцовыя жыхары, толькі ў нашым музеі можна дакрануцца да каменнага рукамыйніка паганскага часу, на ім (рукамыйніку) выбіта гісторыя Беларусі. Тут вы ўбачыце самы вялікі ў свеце кадоўб, велізарныя карабы. Вы зойдзеце ў сялянскую хату, якая мае больш за 200 гадоў, І ўбачыце, як жылі вашы прапрапрадзеды.

Наш музей працуе без выхадных і без абеду. Тэлефон музея : 28-7-82, код Мастоўскага р-на – 215.

Мой хатні тэлефон : 28-7-87. Сардэчна запрашаем!

В. Гудзевічы Мастоўскага р-на . У Гудзевічы можна даехаць аўтобусамі Гродна-Радзявічы, Масты-Гудзевічы, Ваўкавыск-Гудзевічы. Унас многа спадарожных машын.

Алесь Белакоз.

Візіт Генральнага дырэктара ЮНЕСКА ў Беларусь

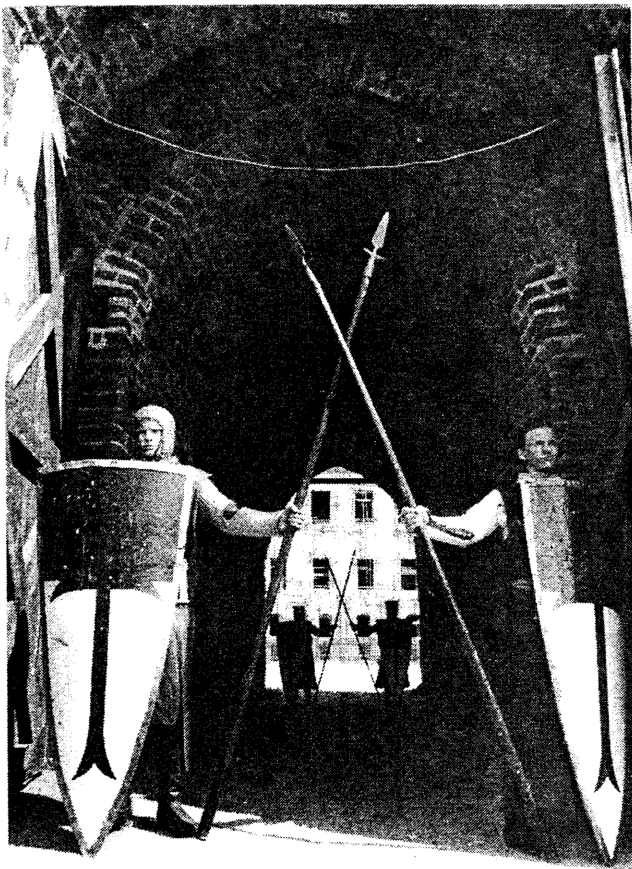

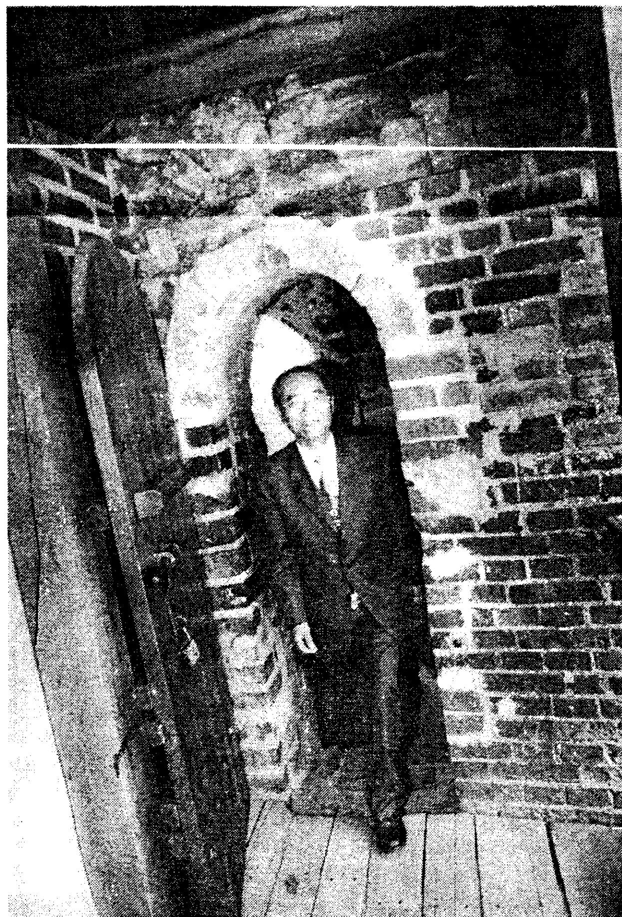

Кожны турыст, які наведае Мірскі замак, будзе ведаць, што замак належыць да сусветнай культурнай спадчыны. Тут 9 ліпеня адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця мемарыяльнай дошкі, якая сведчыць пра ўключэнне гэтага помніка ў прэстыжны спіс сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. Удзел у цырымоніі прыняў Генеральны дырэктар ЮНЕСКА Каіціра Мацуура, віца-прэм'ер Беларусі Уладзімір Дражын, міністр культуры Леанід Гуляка, старшыня Гарадзенскага аблвыканкаму Уладзімір Саўчанка.

Рашэнне пра ўключэнне Мірскага замка ў спіс сусветнай культурнай спадчыны было прынята ў лістападзе 2000 года на сесіі Камітэту ЮНЕСКА па сусведнай культурнай і прыроднай спадчыне. На сёння ў гэтым дакуменце значыцца 730 аб'ектаў у 125 краінах. Каіціра Мацуура ўручыў таксама пасведчанне пра ўключэнне Мірскага замка ў спіс сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА.

На здымках:

1. Падчас цырымоніі адкрыцця мемарыяльнай дошкі.
2. Мірскі замак.
3. Падчас агляду Мірскага замка.

Фота Мікалая Пятрова, БелТА.

Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь
А. Р. Лукашэнку

Паважаны Аляксандр Рыгоравіч!

Прыезд у Беларусь Генеральнага дырэктара ЮНЕСКА Каіціры Мацуура для ўручэння дыплома Мірскаму замку, а таксама ягоны ўдзел у міжнародным сімпозіюме "Разнастайнасць моў і культур у кантэксце глабалізацыі", што праводзіцца па ініцыятыве Саюза беларускіх пісьменнікаў, з'явіцца значнай падзеяй у культурным і палітычным жыцці нашай краіны. Дэкларацыя ЮНЕСКА аб культурнай разнастайнасці прызвана супрацьстаяць негатыўным працэсам глабалізацыі і нівеліроўкі культур і моў свету. Яна надзвычай актуальная для Беларусі, дзе мова тытульнай нацыі знаходзіцца на становішчы падчаркі.

За час падрыхтоўкі да сімпозіюму намі былі праведзены шматлікія "круглыя сталы", дзе грамадскасць выказвала сваю занепакоенасць становішчам беларускаай мовы. Развеяны міф аб нежананні беларускай моладзі вучыцца на роднай мове. Асабліва прадстаўнічым быў круглы стол "Мова, адукацыя і час", праведзены супольна з Міністэрствам адукацыі, дзе пісьменнікамі і вучонымі, у тым ліку акадэмікамі і член-карэспандэнтамі НАН Беларусі, а таксама выкладчыкамі школ і ВНУ горача падтрымана ідэя адкрыцця ў Менску нацыянальнага (беларускамоўнага) універсітэта. Бо ці нармальная сітуацыя, калі 34% выпускнікоў СШ набылі сёлета сярэднюю беларускамоўную адукацыю, але не маюць магчымасці працягнуць навучанне ў ВНУ на роднай мове? Тым часам без вышэйшай адукацыі на мове карэннага насельніцтва незалежная дзяржава не можа існаваць.

Мы пераканаліся, што арт. 32 Закона аб адукацыі Рэспублікі Беларусь, згодна з якім ВНУ павінны адчыняць з 1 верасня г.г. беларускамоўныя плыні, ігнаруецца.

Зараз з'яўляецца магчымасць на справе паказаць міжнароднай супольнасці дзяржаўны клопат аб адной з найпрыгажэйшых славянскіх моў, а менавіта мове нашага народу, і на ўручэнні высокім госцем дыплома сусветнай спадчыны Мірскаму замку альбо на Міжнародным сімпозіюме абнародваць дэкрэт аб адкрыцці ў Беларусі нацыянальнага беларускамоўнага ўніверсітэта, канцэпцыя якога даўно падрыхтавана Таварыствам беларускай мовы. Дзеля гэтага ёсць шмат магчымасцяў і не патрэбна вялікіх сродкаў.

Стварэнне такога ўніверсітэта будзе цалкам адпавядаць арт. 50 дзейнай Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Выкладчыкі і студэнты тут будуць дабраахвотна працаваць на беларускай мове.

Спадзяёмся на ўзаемаразуменне і жаданне разам з міжнароднай супольнасцю вырашаць праблемы, якія сёння стаяць перад усім чалавецтвам.

З павагай

Вольга Іпатава,
Старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў
25.06.2002

Алег Трусаў,
Старшыня ГА ТБМ імя Ф. Скарыны

Адышоў у лепшы свет фоталетапісец БНФ і ўсёй Беларусі

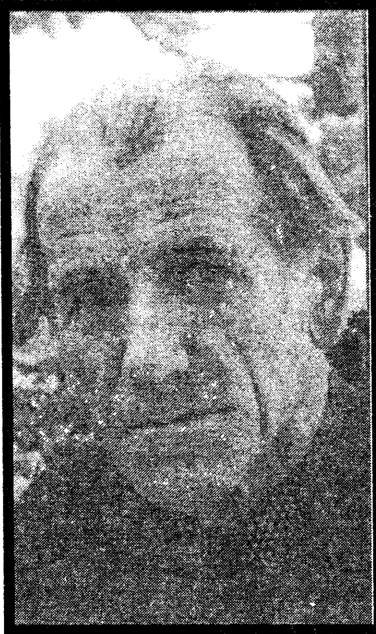

Нечакана, неспадзявана для ўсіх, хто яго ведаў. На 69-м годзе абарвалася жыццёвая сцяжынка фотакарэспандэнта **Уладзіміра Кармілкіна.**

Уладзімір Кармілкін вядомы ў дэмакратычным журналісцкім асядодку як самаахвярны, адданы ідэалам Бацькаўшчыны майстар. Свята паверыўшы ў незалежную Беларусь, ён пранёс праз сваё жыццё адданасць нацыянальным гістарычным сімвалам – бел-чырвона-беламу сцягу і гербу "Пагоня".

Уладзімір Кармілкін назаўсёды застанецца ў гісторыі адраджэнцкага руху як стваральнік фоталетапісу Беларускага народнага фронту "Адраджэньне" ад пачатку яго заснавання.

Таварыства беларускай мовы смуткуе з прычыны смерці Уладзіміра Кармілкіна і выказвае шчырае спачуванне ягоным родным, сваякам і сябрам.

Сакратарыят ТБМ.

Юбілею прысвячаецца

Ужо трэці год запар над небам Азярыцкай Слабады, што каля вядомага Кургана Славы, збіраюцца на свой традыцыйны плянэр разьбяры па дрэве. Тут іх чакаюць адмыслова нарыхтаваныя дубовыя і асінавыя круглякі, у якія народныя майстры, пакліканыя сюды сэрцам з усёй Беларусі, удыхнуць жыццё, аддадуць ім часцінку свайго таленту і цеплыні. Цягам дзесяці дзён, ад 3 да 13 ліпеня, з ранку да вечара у ваколіцах можна было пачуць, як стукаюць сякеркі ў спрытных руках творцаў, пабачыць, як пачынае ажываць, набываць канкрэтны вобраз звычайнае бервяно.

Сёлетні плянэр – адметны. Ён прысвячаецца 120-м угодкам ад дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа, што ў значнай ступені абумовіла тэматыку твораў. Усе яны прасякнуты пашанай да народных паэтаў. Любоўю да сваёй Бацькаўшчыны і роднага беларускага слова. Так Алег Пракарына з Нясвіжчыны стварыў складаную кампазіцыю, у якой, акрамя іншага, выразаў свой верш, што пачынаецца так: "Я шукаю словы беларускай мовы..." Натхнёныя паэзіяй народных песняроў, дасведчаныя майстры - Сяргей Кляшчук, Уладзімір Гуляке-віч, Анатоль Лавар, Іван Супрунчык, Валер Казлоўскі – стварылі вобразы гусляра, музыкі, мужыка, Яся і Яніны. Вячаслаў Пятровіч, якому належыць ідэя плянэру і на плячах якога багата гаспадарчых і арганізацыйных клопатаў, увасобіў у дрэве вобраз Несцеркі. "Сейбіт" Васіля Сілкова з Гомеля кідае ў глебу зярняткі беларускасці з надзеяй, што сёлетнім юбілейным годам яны дадуць добрыя ўсходы. І як адметнасць нашай Радзімы ў кампазіцыю ён арганічна ўплятае валожкі і бусла. Ваенную тэму ў вобразе старога партызана ўвасобіў у дрэве спрактыкаваны майстра Уладзімір Еленскі. Ён назваў сваю скульптуру "Апошні салют". А ягоны вучань Аляксей Крысёнак самы малады разьбяр , што першы раз браў удзел у падобным плянэры, абраў тэму "Мой родны кут". Рамантычны вобраз Купалінкі стварыў Анатольл Пушкароў з Глыбоччыны. Не мог не стварыць, бо зусім нядаўна ён знайшоў сваю Купалінку. Пабраўся з любімай дзяўчынай. Усе скульптурныя кампазіцыі ўсталяваныя ў парку каля Кургана Славы, каб сваім хараством і незвычайнасцю радаваць вока наведвальнікаў.

Хутка праляцелі 10 плянэрных дзён. Для яго ўдзельнікаў гэта быў час прыемных узаемінаў, творчага росту, культурнага і пазнавальнага адпачынку ды самых звычайных жыццёвых захапленняў. Як, напрыклад, - вясковая лазня. Такое будзе помніцца ўсё жыццё.

Ірына Ляксеева.

Карона беларускай музычнай імперыі: хто на чарзе?

Пасля крытыкі, якая абрынулася на арганізатараў галоўнай выніковай імпрэзы беларускіх рок-музыкаў --«Рок-каранацыі» ў мінулым годзе са старонак рускамоўнай «дэмакратычнай» прэсы, здавалася, што гэтая нацыянальнага маштабу падзея ўжо не акрыяе, пад уплывам «добразычліўцаў» ператворыцца ў нешта сапраўды аморфна-дэнацыяналізаване, з пераважным прыцэлам на расейскі шоў-бізнес.

Але да гонару арганізатараў «Рок-каранацыі» з выдавецкай фірмы «Каўчэг», яны не пайшлі за «прогресситами», не саступілі жорсткаму прэсінгу мясцовым пастаўшчыкам «пушачнага мяса» на расейскі поп-рынак. Пры гэтым, нягледзячы на агульную эканамічную ды дзяржаўна-культурную апатыю, правялі свой «Belarus Music Awards» дастатакова пераканаўча ды з немалой доляй вынаходніцтва: пачынаючы ад увасаблення сцэнічнай лякарні, з вынясеннем дыягназу («хворы на рок-н-рол»), назначэння лекаў--новых гатункаў піва «Аліварыя» ды завяршаючы складам гасцей, запрошаных на сёлятную «Рок-каранцыю»...

Апошнюю катэгорыю гэтай «Рок-каранацыі» прадстаўляў мінулагодні трыумфатар—гурт «NRM» з песнямі са свайго новага, звышмагутнага альбома. Шчыра кажучы, цяжка гаварыць пра ўсю гэтую навінку ўцэлым, але ўжо сёння мы чакаем сенсацыйнай працы, якая стане не меньш захапляльнай, чым альбом "Тры чарапахі", захавае рысы мінулай працы, насыціцца новай эмацыянальнай заглыбленасцю, кампазіцыйнай сталасцю і завершанасцю.

Неўрымслівы характар не дае даўгажыхару "NRM" Лявону Вольскаму зацыклівацца на нейкай магістральнай лініі ў сваёй творчасці. Яго універсальнай натуры хапае на шматлікія паралельныя, ў тым ліку на арыгінальныя праекты, такія як застольны альбом "Крамбамбуля"—музычна-пластычнае шоў, прысвечанае алкагольным напоям розных краінаў ды культуры іх ўжывання. Што ж натхніла Лявона Вольскага на рэалізацыю "Крамбамбулі"? Чытачы пра гэта могуць даведецца, калі зноў перагартаюць кнігу Э. Зайкоўскага і Г. Тычкі "Старадаўняя беларуская кухня" і спыняцца на старонцы 257 з рэцэптам культавай "крамбамбулі". На выніковым канцэрце слухачы мелі магчымасць пазнаёміцца з лаціна-рытмічнай кампазіцыяй "Тэкіла". Нажаль, часу было недастаткова, каб "пакаштаваць" яшчэ нешта з музычна-спірытусавых кактэйляў "Крамбамбулі"...

Выдаўцы з фірмы "Каўчэг", акрамя іншага, вырашылі зрабіць свой унёсак у прапаганду старадаўняй беларускай музычнай культуры---выдалі два альбомы гомельскай медыявільнай групы "Стары Ольса" ды даручылі ёй распачаць музычны сэт "Рок-каранацыі". Трэба адзначыць, што старажытная беларуская дуда, колавая ліра, арганічна ўпісаліся ў кантэкст беларускага рок-канцэрта, як і ў гучанне многіх беларускіх рок-гуртоў ("Aquamorta", "Vicios Crusade"). Вось вам і сувязь традыцыі і сучаснасці, якая, на думку скептыкаў, ні на што больш не вартая, як на стварэнне толькі віртуальнай рэальнасці !

Яшчэ адным з вартых увагі праектаў стаў рэп-кор-гурт "Pomidoroff" пад кіраўніцтвам Алеся Крывашэева-Памідорава. На "Рок-каранацыі'2001" гурт прапанаваў знаёмую па дыску "Сэрца Эўропы in rock" "Вітальную" кампазіцыю. Сапраўды, такой звышсучаснай музыкі, новамодных аранжыровак драматычна не хапае беларускім рок-і поп-выканаўцам. Хочацца адзначыць, што Алесю ў ажыццяўленні яго праекта вельмі прафесійна дапамагаюць музыкі гурта "Уліс"—Слава Корань ды Алесь "Ганс" Быкаў. Будзем чакаць іх сумеснага дэбюту ў грамзапісу, каб маладыя не сумняваліся ў тым, што "ветэраны" нешта кумекаюць ў рэп-музыцы і хард-кору !

Былі на "Рок-каранацыі" і музычныя сюрпрызы. Адным з такіх стаўся выступ знанага фолк-мадэрнавага гурта "Палац" упершыню з "жывымі" бубнамі і бас-гітарай. Трэба адзначыць, што да гэтага музыкі гурта ішлі не меньш за 10 год і эксперымент атрымаўся ўдалым. "Палац" загучаў амаль сімфанічна-насычаным гукам, што не магло не выклікаць захаплення слухацкай аўдыторыі. Але першую Рок-карону ў гэтым годзе атрымаў менавіта "Палац" за лепшы відэа-кліп года. на песню "На турэцкіх палях". Кажуць, што гэтая праца была адзінай на беларускім музычным экране і таму атрымала прыз у гэтай намінацыі. Тым не меньш, відэа-кліп "Палаца"—аб'ектыўна файны твор у гэтым рэчышчы і варты самай высокай адзнакі.

Нельга не ўспомніць пра яшчэ адзін сюрпрыз сёлетняй "Каранацыі"—запрашэнне на яе вядомага ў акрэсленых колах поп-гурта "Леприконсы". Шчыра кажучы, заўсёды цікавіў гэты музычны "цырк на дроце". Але і такая музыка мае сваё права на існаванне ! Асабліва калі ўлічыць сённяшнюю накіраванасць музыкаў на квазі-сацыяльную тэматыку: "Девчонки полюбили не меня. Девчонки полюбили москаля, а у москаля через слово бля...". Ды вось толькі псавалі ўражанні неўклюдыя жарты, прыпраўленыя расейскім матам.

Адным з трыўмфатараў "Рок-каранацыі-2001" па праву стаў сольны праект Зміцера Вайцюшкевіча "Цацачная крама", створаны на вершы прафесіянала—паэта Л. Дранько-Майсюка. Менавіта спадар Леанід атрымаў Рок-карону за лепшыя рок-тэксты ў гэтым годзе. А далей усё атрымалася, "як з рога ўсяго многа"—"Цацачная крама" прызнаная лепшай крытыкамі і слухачамі ў намінацыі "Традыцыя і сучаснасць", а яе музычны натхняльнік, кампазітар і прадзюсер Зміцер Вайцюшкевіч быў адзначаны як лепшы музыка 2001 года !

А вось нецацачная "Крама", блюз-рокавы гурт, які не так даўно адзначыў сваё дзесяцігоддзе альбомам "Хавайся ў бульбу!" небеспадстаўна чакаў самай высокай адзнакі сваёй трохгадовай працы. І вось альбом "Хавайся ў бульбу!" пад агульныя воплескі слухачоў абвяшчаецца лепшым фанаграфічным выданнем мінулага сезону! Падарункам расчуленых "крамчукоў" сваім прыхільнікам стала выкананне галоўнай песні альбома, ды драматычна-экзістэнцыяльнай балады "Падае дождж". Крытыкі і слухачы ўжо пачынаюць прызвычайвацца да таго, што беларускамоўныя музычныя альбомы—найбольш уплываюць на светапогляд тых, каго сацыёлагі называюць прагрэсіўнай моладдзю, уплываюць на ўвесь сучасны беларускі культурны дыскурс.

Адным з такіх "прасунутых" выданняў у мінулым годдзе стаў супольны праект "Я нарадзіўся тут", задуманы рознымі беларускімі артыстамі як зборнік аўтарскіх кампазіцый, а таксама рэміксаў песень беларускіх кампазітараў. На працягу года музыкі супольнага праекта "Я нарадзіўся тут" бралі актыўны ўдзел у шматлікіх музычных імпрэзах, некалькі месяцаў творы з яго займалі першыя месцы ў хіт-парадах мясцовых FM-станцый, а наклад дыска быў паўторна выдазены, каб задаволіць нарастаючы попыт. І гэты поспех стаў магчымым дзякуючы ідэям, фінасавай падтрымцы і мэнэджменту ўладальніка буціка "Каміла" Алеся Сушы... І таму калі Ігар Варашкевіч, якому даручылі прадставіць уладальніка галоўнай Рок-кароны-2001, абвесціў імя і прозвішча Алеся Сушы, зала ўзарвалая авацыяй, вітаючы яго, як сапраўнага рокера!

Алесь Суша

Гэтую радасную атмасферу падтрымалі ўдзельнікі праекта Веранiка Круглова, Лявон Вольскі, Піт Паўлаў, Зміцер Вайцюшкевіч і галоўная песня праекту са словамі: "Радзільня, дзіцячы садок, школа ды інстытут—я нарадзіўся тут, і я буду жыць тут!" ужо загучала ў выкананні ўсёй залы. Сваеасаблівым музычным адказам А.Сушу і яго кампаніі была песня "Я памру тут" у выканнані гурта "Нейра Дзюбель", якому было даручана, акрамя іншага, прадставіць новы праект прадюзесера А. Сушы—альбом "Скрыпка Дрыгвы" на вершы Уладзіміра Сямёнавіча Караткевіча. "Нейра Дзюбель", спяваючы па-беларуску, амаль поўнасцю адыйшоў ад мінулых напрацовак, якія базаваліся на расейскіх меладычных штампах, набыў непаўторныя нацыянальныя рысы і ў такой іпастасі становіцца прызнаным у Беларусі лідарам свайго стылю—панк-року. Але паглядзім, ці хопіць "дзюбелям" моўнай прынцыповасці, калі справа будзе тычыцца свядомага выбару на карысць беларушчыны...

Дарэчы, беларускамоўныя артысты дамінавалі на "Рок-каранацыі-2001" і гэта вельмі паказальны вынік. Відавочна, што родная мова становіцца для беларускіх рокераў галоўным інструментам для стварэння высокамастацкіх твораў ў сучаснай стылістыцы. Таму нагадаем усіх беларускамоўных артыстаў, якія былі лепшымі ў сваёй намінацыі і атрымалі Рок-кароны ад фірмы "Каўчэг". Адкрыццём года быў прызнаны пераможца мінулагодняга "Басовішча"—гурт "Impett", а яго салістка Дана Жвалік ганараваная тытулам Рок-княўзёўна-2001. Песняй года быланазваная кампазіцыя гурта "Без білета" "Мая краіна Беларусь", з якой музыкі дэбютавалі на фэсце беларускай песні і паэзіі ў Маладэчна. На імпрэзе быў адзначаны спецыяльным прызам сенсацыйны і самы экстрэмальны фанаграфічны праект мінулага году—зборка беларускамоўнага метал-рока "Hard Life—Heavy Music", што быў выдадзены суполкай BMA-group. Прызам "Радыё Палёнія" за ўмацаванне беларуска-польскіх музычных сувязяў быў адзначаны вядомы беларускі журналіст Вітаўт Мартыненка. Так трымаць, сябра!

Ад сябе дадам, што на гэтай "Рок-каранацыі" я ставіў на Славу Кораня і гурт "Уліс". На мяжы 2000 і 2001 яны выдалі цудоўны альбом з некамерцынай рок-музыкай "Падарожжа", які аднадушна быў прызнаны крытыкай амаль за класічны нароўні з "Чужаніцай" ды "Краінай доўгай белай хмары", музыкі цэлы год "раскручвалі" наступны свой праект—альбом "Люстэрка", былі хэдлайнерамі сёлятняга "Басовішча", удзельнічалі ў рэалізацыі шматлікіх беларускіх праектаў. Нажаль, гэта было не заўважана арганізатарамі ды крытыкамі. Але "Уліс"—сапраўдная музычная з'ява, якую ігнараваць з кожным года становіцца ўсе больш складана і сорамна. Значыць, памылку будзем выпраўляць у наступным годзе ?

Анатоль Мяльгуй.

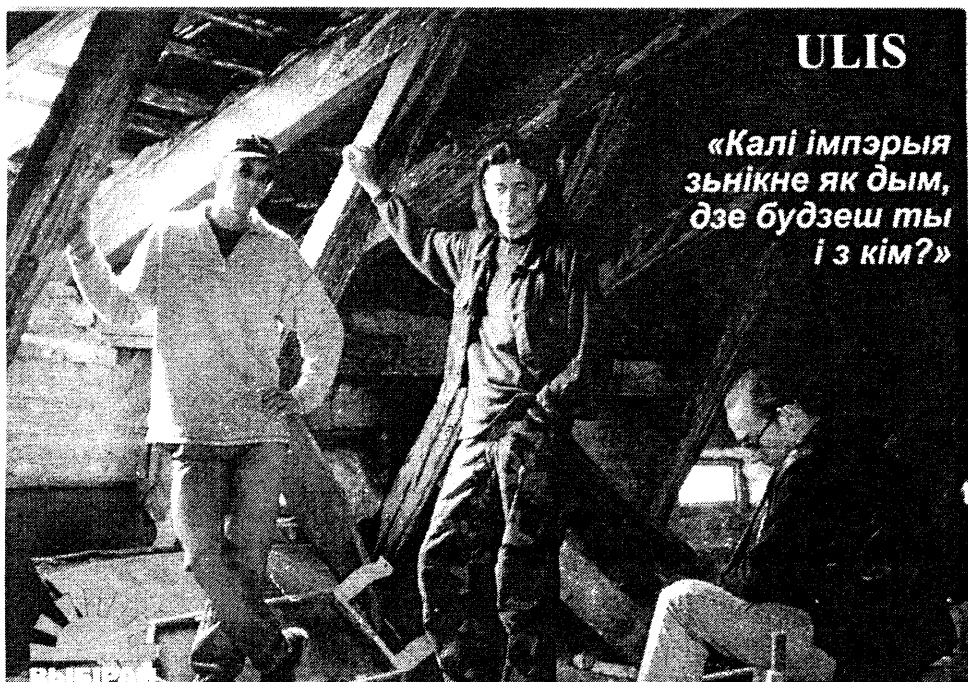

На фота: удзельнікі рок-гурта "Уліс" з высокага гарышча назіраюць за інтрыгай "Рок-каранацыі-2001"

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі:
№ 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі:
220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў:
231300, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: ns@lida1.lingvo.grodno.by
http://tbm.org.by/ns/

Рэдакцыйная калегія:
Алена Анісім, Вадзім Болбас, Міхась Булавацкі, Людміла Дзіцэвіч, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Людміла Піскун, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 17. 07. 2002 г.
Наклад 2400 асобнікаў. Замова № 1274.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 489 руб., 3 мес.- 1467 руб.
Кошт у розніцу: 120 руб.